

innhold

Bygger gassrør

Lyse Gass er i ferd med å bygge en gassrørledning til 500 millioner kroner. Gassen kan øke Norges CO₂-utslipp med over 5 prosent. Side 4

Høyest dødelighet

Folk som bor i industriområder dør tidligere enn andre, viser en italiensk rapport. Side 4

Beholder piggene

1400 bilister i Drammen har søkt støtte til kjøp av piggfrie dekk, men bare 24 prosent er kvinner. Side 5

Tryggest i Sverige

Unge hjannbjørner lever tryggest i Sverige. Der er sjansen for å bli drept 7 prosent, mot 33 prosent i Norge. Side 8

Vil ha norske tiltak

Minst 80 prosent av klimatiltakene bør gjennomføres innenlands, mener miljøorganisasjonene. Side 10

Mistet misteltein

Mistelteinen er vernet, men adkomstvei til et bolighus var nok til å fjerne en stor misteltein på Jeløy. Side 13

Plastkonflikt

Emballasjekjeden og Staten kranter om hvor mye plast som skal gjenvinnes. Side 7

Tonnevis av kobber slippes ut i bylufta

Hvert år slippes det ut tonnevis av kobber som myndighetene ikke bryr seg om, hevder Naturvernforbundet. Utslippene skjer når vi bremser med bilen.

— Svenske forskningsresultater viser at det slippes ut fire tonn kobber bare i Stockholm. Det er ingen grunn til at denne forurensningen ikke er tilsvarende alvorlig her i landet, sier generalsekretær i Naturvernforbundet, Tore Killingland. Forslaget til nye regler om luftkvalitet i byene nevner ikke de skadelige kobberutslippene.

leder

Kollektivt løft

700 000 mennesker i Norge er utsatt for helsefarlig luft. I byene er veitrafikk den viktigste kilden til luftforurensning. Kobber fra bremsesystemene har hittil vært en "uoppdaget" gift i Norge. Stoffet føyer seg inn i rekken av farlige utslipp fra biltrafikken. Samtidig spiser nye veiprosjekter stadig mer av norsk natur.

Buss og bane, alternativet til en økende bilbruk, blir likevel stadig dyrere og dårligere. Det gjelder både i byene og mellom dem. Tilskuddene til kollektivtrafikken har blitt halvert i løpet av de siste 15 årene. Det er ikke merkelig om folk slutter å ta trikken i Oslo fordi de ikke aner om den kommer, hvor lang tid den bruker og i tillegg må betale 22 kroner hver vei for å stå som sild i tønne. Merkelig er det heller ikke om studenter vender NSB ryggen, etter at Stortinget kuttet i bevilgningene og studentrabatten i praksis er fjernet fra de mest populære, hvite avgangene. Nå må studenter punge ut med 630 kroner for å reise fra Oslo til Trondheim fredag ettermiddag. Fra 1. april forsvinner passasjeravgiften og studenter kan fly samme strekning for bare 451 kroner.

Når samferdselsminister Torild Skogsholm i løpet av våren legger frem en stortingsmelding om kollektivtrafikken, må hun sørge for et skikkelig løft til kollektivtrafikken. Skogsholm må si klart fra at hun prioriterer buss og bane fremfor bil og fly - og sette av penger til innsatsen.

Re-åpner Dovrefjell nasjonalpark

Dovre kommune vil re-åpne nasjonalparken på verdens miljøvern dag, 5. juni. Ordfører Erland A. Løkken har invitert miljøvernminister Børge Brende til å delta på åpningen av den utvidede nasjonalparken. Planen er at de samtidig skal arrangere et seminar om nedleggingen av Hjerkinns skytefelt i 2005. Dovrefjell Nasjonalpark skal legges frem for regjeringen om kort tid. Likevel blir den offisielle åpningen sannsynligvis ikke før juni.

— Nasjonalparkdagen 24. mai ble jo spolert av prinsessebryllup, dermed måtte vi finne et annet alternativ, forklarer Erland A. Løkken.

I første omgang utvides nasjonalparken nord og vest for E6. I tillegg utvides Fokkstumyra naturreservat - Norges eldste - fra 8 til 20 kvadratkilometer. Senere skal nasjonalparken utvides sørøst, og blir Nord-Europas største sammenhengende verneområde.

Kjørte over fisken

Regjeringens biler måtte bokstavelig talt kjøre over fisken da de skulle vedta utbygging av det omstridte Snøhvit-feltet i Barentshavet.

Fisk og tang lå tvers over veien til slottet da regjeringen kom til statsråd, men de svarte ministerbilene kjørte tvers over "sperringen". Bak markeringen sto Natur og Ungdom, Naturvernforbundet, Fremtiden i våre hender og Greenpeace.

Etter at regjeringen gikk inn for utbyggingen kommer saken sannsynligvis til å bli behandlet i Stortinget før 1. mars.

— Man bør ikke gi tillatelse for helårsdrift i Barentshavet er

Fisk og tang lå tvers over veien til slottet da regjeringen kom til statsråd.

(Foto: Audun Garberg)

utredet. Vi kommer til å bruke hele organisasjonen på dette arbeidet frem til stortingsbehandlingen, og har ryddet bort en rekke andre saker, sier leder Elin

Lerum Boasson i Natur og Ungdom. Hun tror det vil bli vanskelig for Bondevik å forsvare Snøhvit, og ikke minst det tilhørende gasskraftverket.

Svenske utslipp synker

De svenske utslippene av klimagasser synker raskere enn regjeringen trodde var mulig.

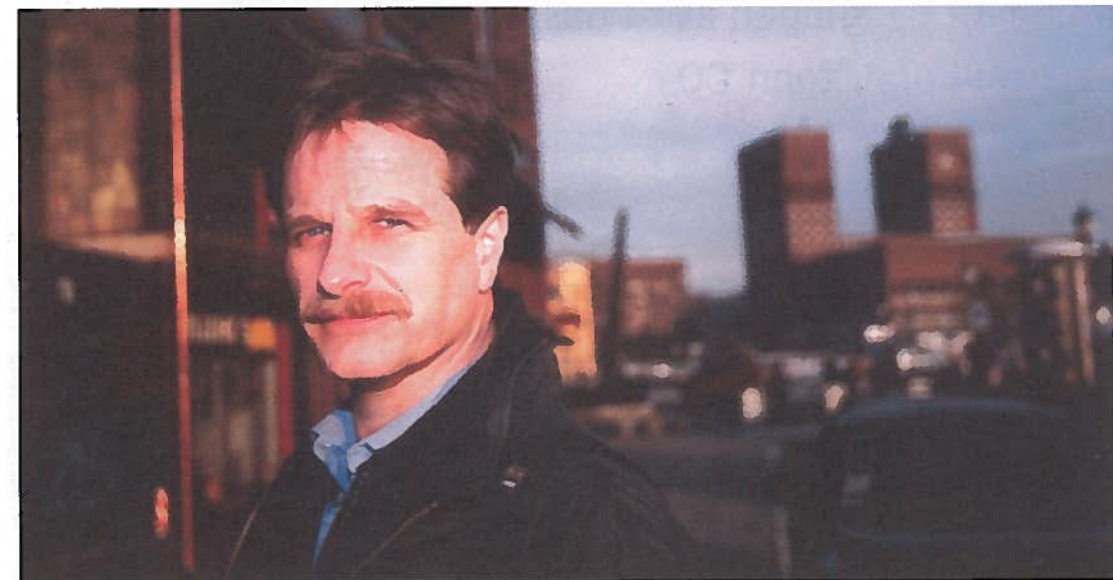
Utslippene er redusert med 4 prosent fra 1990 til 2000, viser tall Sveriges miljøminister Kjell Larsson la frem på en energikonferanse i Göteborg. Årsaken til reduksjonen er først og fremst CO₂-avgiften, sier Larsson til Göteborgs-Posten. Han presiserer at tallene er foreløpige. Dessuten viser miljøministeren til utbygging av fjernvarme som et viktig tiltak for å redusere utslippene. Fjernvarmen baserer seg på bioenergi og spill-varme fra industrien.

En annen forklaring på de lave utslippene er at 2000 var varmt og vått. Behovet for oppvarming

var lavere enn normalt, mens det var god tilgang på vannkraft. På den andre siden gikk økonomien på høygir noe som normalt øker utslippene.

Gjennom Kyoto-protokollen og EUs interne fordeling av utslippsmål, kan Sverige øke sine utslipp med 4 prosent fra 1990 til perioden 2008-12. Den svenske regjeringen har sammen med Vänsterpartiet satt et nasjonalt mål om 4 prosent reduksjon i samme periode. Klarer landet å holde utslippene på 2000-nivå har de dermed oppnådd sitt klimamål.

Vil bremse kobberutslipp

I tillegg til press på norske myndigheter vil generalsekretær Tore Killingland bruke det internasjonale organisasjonsnettverket Friends of the Earth for å legge press på bilindustrien. (Foto: Kristian Jahre)

Hvert år slippes det ut tonnevis av kobber som myndighetene ikke bryr seg om, hevder Naturvernforbundet. Utslippene, som skjer når vi bremser med bilen, kan skade folk og natur.

JENS P. TOLDNÆS
Natur & Miljø Bulletin

15. januar gikk høringsfristen ut for de nye forskrifter som omhandler luftkvaliteten i norske byer. Norges Naturvernforbund reagerer på at kobberutslipp til luft ikke er nevnt av myndighetene.

— Vi sitter på svenske forskningsresultater som viser at det slippes ut fire tonn kobber bare i Stockholm. Utslippene kommer fra bremsklossene på biler. Det er ingen grunn til at denne forurensningen ikke er tilsvarende alvorlig her i landet, sier generalsekretær i Naturvernforbundet, Tore Killingland.

Naturvernforbundet sender nå et brev til Statens forurensningstilsyn (SFT), der organisasjonen krever at myndighetene setter i gang et overvåkingsprogram av kobber i byluft.

Ifølge Killingland tar myndighetene kobberforurensning til jord mer alvorlig

— Her finnes det tall som viser at dette utgjør om lag seks tonn årlig. Sammenligner vi med luftutslippene i Sverige er de reelle tallene trolig dobbelt så høye. Kobber som slippes ut i luften havner jo til slutt i jord og vann, sier han.

VIL PRESSE INDUSTRIEN

Kobber som slippes ut fra bilbremsing er ekstra skadelig fordi det er så finforstøvet. Men, selve kilden til forurensningen, bilindustrien, har tross alt forbedret seg, mener Killingland.

— Før brukte de asbestholdige bremsklosser, de har med andre ord tatt et skritt i riktig retning, men dette skrittet er ikke langt nok.

I tillegg til press på norske myndigheter vil Killingland

bruke det internasjonale organisasjonsnettverket Friends of the Earth for å legge press på bilindustrien.

— Hvis SFT gir sine byråkrater mandat til å arbeide for å få kobber inn i EU-direktivet, vil det være lettere å presse på industrien. Dette er en såpass produktspesifikk forurensning at den burde være mulig å gjøre noe med.

FARLIGST FOR FISK

Forsker Jan Erik Hansen ved Norsk institutt for luftforskning (NILU) bekrefter at kobber til luft ikke har sortert under instituttets arbeidsfelt i den senere tid.

— Kobber er ikke på listen over det det jobbes mest med. Det kan nok ha sammenheng med at det er mer farlig for fisk enn for folk, sier han.

fakta

Fakta om kobber

• Metallisk grunnstoff med kjemisk tegn Cu. For mennesker, høyerestående dyr og mange planter er kobber et livsnødvendig spoelement.

• Rent kobber er ikke spesielt giftig, og skiller seg derfor fra kvikksølv, kadmium og bly.

• Langvarig og høyt inntak av kobber vil imidlertid kunne føre til lever-, hjerne-, og nerveskader. Kobbersalter virker, selv i små mengder, som en meget sterk gift på lavere organismer som alger, sopp og bakterier. Kobber har derfor lenge vært brukt mot sopppangrep, plantesykdommer og som bunnstoff på båter.

• Kobber kan også være svært giftig for fisk, avhengig av kobberionenes binding med andre kompleksdannende stoffer.

Kilde: Natur- og miljøleksikon

notiser

Bygger gassrør på Jæren

Lyse Gass har begynt byggingen av et gassrør til Nord-Jæren som kan gi utslipp av 2,3 millioner tonn CO₂.

Lyse Gass planlegger et omfattende rørledningsnett for gass på Nord-Jæren.

Selskapet har nylig sendt ut melding om den del av ledningen som skal legges i sjøen, samtidig har de begynt arbeidet med å legge rør på land. Ledningen vil få en kapasitet på 1 milliard standardkubikkmeter gass årlig.

Uten rensing vil det gi årlige utslipp av 2,3 millioner tonn CO₂ - tilsvarende over 5 prosent av de norske CO₂-utslippene. Likevel er det kun den del av rørledningen som legges til havs som trenger konsesjon.

— Det er ikke noe krav til utredning på den type rør vi nå legger ned, sier prosjektleder Bjørn Torkildsen.

— Dere må være rimelig sik-

ker på å få tillatelse til den del av ledningen som skal legges i sjøen?

— Ja, vi har så langt ikke funnet noen "prosjektstopper", så vi er rimelig sikker på at prosjektet blir realisert. Det som gjenstår å se er hvilken trase vi kan velge.

— KLAR MILJØGEVINST

Lyse Gass innrømmer at rørledningen vil øke de lokale utslippene av klimagasser, men mener de vil bli redusert globalt.

— Å ta i bruk gass direkte vil redusere behovet for å produsere kraft ved de gasskraftverkene som er besluttet bygd. Det er bedre å få en virkningsgrad på 100 prosent ved å bruke gassen direkte, enn å få 50 prosent i et gasskraftverk, sier Torkildsen.

AUDUN GARBERG
Natur & Miljø Bulletin

I tillegg viser han til at gass kan erstatte oljefyring.

— Konkret har vi bare inngått en kontrakt, med sentralsykehuset i Rogaland på 15 GWh årlig. Vi legger inn naturgass isteden for olje som har vært brukt tidligere. Der får vi en reduksjon på 35 prosent av CO₂-utslippene og halvering av NOx-utslippene.

— VIL ØKE UTSLIPPENE

Sofi Halling i Stavanger Natur og Ungdom er ikke i tvil om at den planlagte rørledningen vil øke de globale utslippene av klimagasser.

— Ledningen vil garantert føre til mer utslipp. Det er ikke

nok oljefyring til å redusere utslippene tilsvarende. De legger til rette for en rørledning med like mye gass som det planlagte kraftverket på Skogn. Det vil fordoble Stavangers utslipp fra stasjonær forbrenning, sier Halling.

— Vi er redd for at Lyse Energi kommer til å prioritere forurensende gass, i stedet for nye fornybare energikilder, vindmøller, fjernvarme og enøk-tiltak.

500 MILLIONER

Gassrørledningen til Nord-Jæren er døpt ROGASS. Prislappen er 500 millioner kroner, og ledningen kan levere gass fra oktober 2004 - dersom Lyse Gass får det som de vil.

Vil stoppe giftsprøyting med FNs hjelp

Miljøvernaktivister og urolksorganisasjoner i Amazonas ber FNs menneskerettskommisjon om å få Colombia til å stanse giftsprøytingen av kokaplanter.

Sprøytingen er en del av den såkalte Colombia-planen som har til hensikt å ta knekken på produksjon av narkotika i det sør-amerikanske landet. Planen støttes økonomisk av myndighetene i Bogotá og Washington.

Kritikerne mener giftstoffene som brukes for å drepe plantene, har kommet over på områder hvor det bor folk som ikke driver ulovlig aktivitet.

Seks tusen personer skal ha fått svekket helse som følge av forsøkene på å utrydde kokaplanter, ifølge den ecuadorianske miljøorganisasjonen Acción Ecológica. Myndighetene avviser påstanden. (IPS)

Høy dødelighet i industriområder

— Skremmende. Slik karakteriserer Italias miljøvernminister rapporten om at folk i industriområder dør raskere enn andre.

Vil du leve lenger? Da bør du bosette deg langt fra alt som heter industri. I alle fall er det slik i Italia.

Det italienske Miljøverndepartementet har studert dødelighet hos befolkningen i 15 industrialiserte områder i landet. Studien er utført av forskere fra Verdens Helseorganisasjon (WHO). Den tar for seg om lag tyve prosent av Italias befolkning, og sammenligner dødelighet hos denne gruppen med innbyggere som bor i lite industrialiserte strøk, ifølge nyhetsbyrået ENS.

Rapporten viser at dødsraten øker med 2,6 prosent for itali-

enere i industriområder, noe som i praksis vil si at i de undersøkte områdene døde det 3200 mennesker "ekstra" av diverse sykdommer relatert til industri- virksomhet og forurensning i de fire årene studien pågikk.

Italias miljøvernminister Altero Matteoli, som nylig lanserte rapporten, karakteriserer resultatene som skremmende. Matteoli etterlyser kapital fra industrien for å bote på problemene.

— Italia må få betydelige bidrag fra forurenserne, sier han. Miljøvernorganisasjonene Legambiente og WWF Italia mener prinsippet med at forurenser skal betale, ikke funge-

rer.

— Vi trenger bedre teknologi og ny lovgivning slik vi ser i Tyskland, Nederland og USA, sier Legambientes leder Ermete Realacci.

Mange av de sykdommene folk dør av i de 15 industrialiserte områdene tar mange år å utvikle. Derfor vil de mønstrene man ser i dag vare i lang tid framover, mener WHO. Organisasjonen betegner de italienske resultatene som bekymringsfulle.

JENS P. TOLDNÆS
Natur & Miljø Bulletin

Marit Lie er en av de kvinnelige bilistene i Drammen som velger å kjøre piggfritt. - Tørre veler fører til at piggedekk er unødvendig, sier hun og oppfordrer samtidig sine medsøstre til å kjøre piggfritt og bli mer miljøvennlig. (Foto: Tone Mikalsen)

Damer vil ikke pigge av

Drammen kommune ser at kvinner kjører med piggene ute. Bare 24 prosent kvinner har søkt om støtte til kjøp av piggfrie-dekk. Nå vurderes ny kampanje - rettet spesielt mot kvinnelige bilister.

TOKE MIKALSEN
Natur & Miljø Bulletin

Det er for øvrig ikke bare kvinnene som har problemer med å pigge av. Heller ikke fra bedrifter har Tom Hedalen i Drammen kommune motatt mange søknader om penger.

— Det er mannlige privatbilister som er best til å kjøre piggfritt, opplyser Hedalen.

Han tror det er flere grunner til at kvinnene vil fortsette å kjøre med piggene ute.

— De har ofte "bil nummer 2", og er de som skal frakte barna til og fra skole og barnehage. Kvinnene er kanskje mer opptatt av sikkerhet enn de mannlige bilistene, sier Hedalen.

Totalt har 1400 bilister søkt om støtte til piggfrie dekk, og det tilsvarer bare 5 prosent av Drammens bilister. Om lag halvparten av drammenserne kjørte med piggedekk da kommunen satte i gang prosjektet "Bedre Luft i Drammen". Målet er at 80 prosent skal kjøre piggfritt innen 2004, og i månedskiftet januar-februar foretar Statens vegvesen ny telling. Da får kommunen en indikasjon på om de er på bedringens vei.

KAN FÅ AVGIFT

— Drammenslufta har vært relativt bra denne høsten og vinteren, og det er tre hovedgrunner til det. Færre piggedekk på veiene, mer trafikk gjennom den nyåpnede tunnelen i Strømsø og

større pengebruk på rengjøring av veiene, sier Hedalen.

Hvis ikke målet om 80 prosent piggfritt blir nådd er risikoen bak speilet piggedekkgift.

FRUSTRERTE TRØNDERE

Trondheim kommune innførte piggedekkgift 1. november i fjor, for bare 37 prosent av trønderne kjørte piggfritt. Nå viser siste-telling at 55 prosent bruker piggfrie dekk.

— Målet er 80 prosent piggfritt, sier Tore Berg i Trondheim kommune.

Han forteller at det skapte mye frustrasjon da det ble vedtatt at bare Trondheims-bilistene fikk økonomisk kompensasjon for å levere inn piggedekkene sine.

— Et sted måtte grensen gå. Vi kan ikke bruke kommunale midler til å subsidiere bilister i andre kommuner fastslår Berg.

BEDRE TRONDHEIMSLUFT

— Hvordan står det til med Trondheims-lufta etter at piggedekkgiften ble innført?

— Vi har registrert et betydelig mindre støvproblem denne sesongen (november-januar), men det kan skyldes at vinteren har vært mye mer fuktig enn i fjor. Vi observerer også lavere maksimalnivåer på svevestøv i de tørre periodene sammenlignet med i fjor, sier Berg.

Når 80 prosent av bilistene har tatt inn piggene, blir piggedekkgiften avviklet.

EU's fiskeflåte reiser hjem fra Senegal

WWF mener det er et positivt tegn at utviklingslandet Senegal valgte å ta vare på sin egne naturressurser i stedet for å innhente kortsiktig økonomisk gevinst ved å gi fiskekonsesjon til EU.

Kontrakten falt fordi Senegal krevde at en større del av havet skulle reserveres landets egne fiskere. EU ville dessuten ikke godta et senegalesisk forslag om å utvide perioden hvor det ikke drives fangst for å la fiskebestanden ta seg opp igjen. Partene ble heller ikke enige om prisen EU skulle betale.

Siden kontrakten med Unionen ikke ble forlenget, betyr det at trålerne som befinner seg utenfor kysten av Senegal, nå må dra hjem. Fartøyene kommer fra EU-landene Frankrike, Hellas, Italia, Spania og Portugal.

Julie Cator, fiskerikoordinator for WWFs Europa-kontor i Brussel, sier at vestafrikanske land har opplevd "massiv overfiske" av EU's fiskeflåte. Det har ifølge Cator tvunget lokale småfiskere enten ekstra langt ut på sjøen eller til farvann med sårbare økosystemer.

WWF mener dessuten med at selv om EU sier de fører en politikk som tar sikte på å utrydde fattigdom i den tredje verden, presser de vekk lokale fiskere og ødelegger økosystem gjennom sin subsidiepolitikk.

— Overkapasiteten i EU's fiskeflåte er roten til mangt et miljøproblem, sier Cator.

— Fei for egen dør

Naturvernforbundet i Hordaland har sett seg lei på all reklamen som dumper ned i postkassen.

Nå vil de at så mange som mulig reserverer seg mot uadressert reklame. I dag har 10 prosent av husstandene i Norge utstyrt postkassene sine med klistremerket "Uadressert reklame - nei takk". Sverre Stakkestad i Naturvernforbundet Hordaland forteller at nordmenn mottok 20-30 kilo uadressert reklame i fjor.

— Ifølge Statens Institutt for Forbruksforskning (SIFO) synes 87 prosent av befolkningen i Norge at de får altfor mye reklame i posten. Her er det utvilsomt et stort potensial til å redusere avfall, og derfor starter vi opp med prosjektet "Fei for egen dør - stopp reklamen", sier Stakkestad.

Tidligere måtte man kontakte Posten for å reservere seg mot uadressert reklame.

— Lovendringer fra våren 2001 fører til at Posten nå er nødt til å respektere alle som tydelig viser at de ikke ønsker å motta reklame, fortsetter han.

OGSÅ PÅ INTERNETT

I dag har 5 prosent av husstandene i Nord-Hordaland reservert seg mot reklame. I 2005 håper Naturvernforbundet

Nei Takk til all uadressert reklame!

Nå er Posten nødt til å respektere alle som tydelig viser at de ikke ønsker å motta reklame.

det at tallet ligger på 25 prosent. I samarbeid med Nord-Hordaland og Gulen interkommunale renovasjonsselskap har de laget informasjonsark om reservasjonsordningen. På arket er det også klistremerker som folk kan ha på postkassen sin for å reservere seg mot uadressert reklame. Informasjonsarket finner en i NGIR-nytt som er avfallselskapets medlemsblad.

Internett er også et redskap Stakkestad og Naturvernforbundet vil ta i bruk.

— Vi har laget egen side med informasjon om reservasjonsordningen (www.naturvern.no/hordaland) og lenker med oppfordring til reklamestopp som en kan sende videre til venner og kjente, sier Stakkestad.

I første omgang vil følgende kommuner i Nord-Hordaland bli berørt av reklamestopp-kampanje: Radøy, Meland, Masfjorden, Lindås, Fedje, Austr-

heim, Gulen og Solund.

— Men etter hvert håper vi å få alle renovasjonsselskapene i Hordaland med på dette, sier Stakkestad.

POSTEN TAPER PENGER

Informasjonskonsulent i Posten, Line Fredriksen, forteller at Posten taper penger på at folk reserverer seg mot uadressert reklame.

— Men vi er likevel opptatt av at folk skal kunne sikre seg mot uadressert reklame, sier Fredriksen som tilføyer at de har flere typer reservasjonsordninger.

— Om en ikke ønsker totalforbud mot uadressert reklame er det mulig å motta reklame for bil eller interiør dersom en ønsker det, opplyser hun.

TONE MIKALSEN
Natur & Miljø Bulletin

Asplan Viak +++
- | ++

Rådhuset 5,
Postboks 24, 1300 Sandvika
Telefon: 67 52 52 00 Fax: 67 52 52 99
<http://www.asplanviak.no>

Drammen
havn

PORSGRUNN KOMMUNE

Konflikt om gjenvinning

Forhandlingene mellom staten og emballasjenæringen trekker ut. Årsaken er ny politiske ledelse og press fra emballasjenæringen om å få senket målet om plastgjenvinning.

Det brukes årlig nærmere 100.000 tonn plastemballasje i Norge. Med bakgrunn i EØS-avtalen har næringslivet en avtale med Miljøverndepartementet forpliktet seg til å gjenvinne 80 prosent av plastemballasjen - nærmere bestemt 30 prosent material- og 50 prosent energigjenvinning. Dette målet er ennå ikke nådd.

Gaute Egeberg, som representerer emballasjenæringen mener målet om å 30 prosent materialgjenvinning er for høyt.

— Det er et spørsmål om tid før vi når målet, men vi bruker mye ressurser på å nå de siste

prosentene, sier Egeberg og mener kommunene må brette opp armene litt mer.

— Mottakssystemet fungerer ikke godt nok. Vi har tilbudt kommunene informasjon som de kunne sende til husholdningene og økonomisk støtte for hvert sted folk kan levere avfall, men ikke alle har tatt imot dette tilbudet, sier Egeberg.

Returordningen finansieres av bedrifter som bruker plastemballasje. I første halvår av fjoråret gikk 21 prosent av plastemballasjen til nye materialer mot 19 prosent i 2000. I samme periode ble 57 prosent gjenvunnet til energi mot 59 prosent året før.

Egeberg hadde helst sett at material- gjenvinningsmålet ble redusert til 20 prosent og at man istedet økte målet for energigjenvinning.

— Det er ikke samfunnsøkonomisk lønnsomt å gjenvinne enda mer plast enn det vi gjør i dag, påstår Egeberg.

Rådgiver i Naturvernforbundet Christine Hvitsand, mener at å senke kravene til materialgjenvinning er miljøfiendtlig opptreden. Hun er ikke særlig imponert over plastindustriens argument om at gjenvinning er

TONE MIKALSEN
Natur & Miljø Bulletin

dårlig samfunnsøkonomi.

—Tvert imot, Miljøverndepartementet har selv fått laget en uavhengig rapport som slår fast at det er økonomisk forsvarelig å materialgjenvinne plast, sier Hvitsand.

Ellen Hambro i Miljøverndepartementet vil ikke bekrefte at det er emballasjenæringens ønske om lavere mål som er årsaken til at forhandlingene tar tid.

— Dette er en kompleks sak. Departementet ønsker mer tid å vurdere den, sier hun.

Forstå hva som skjer - abonner på JORDVETT!

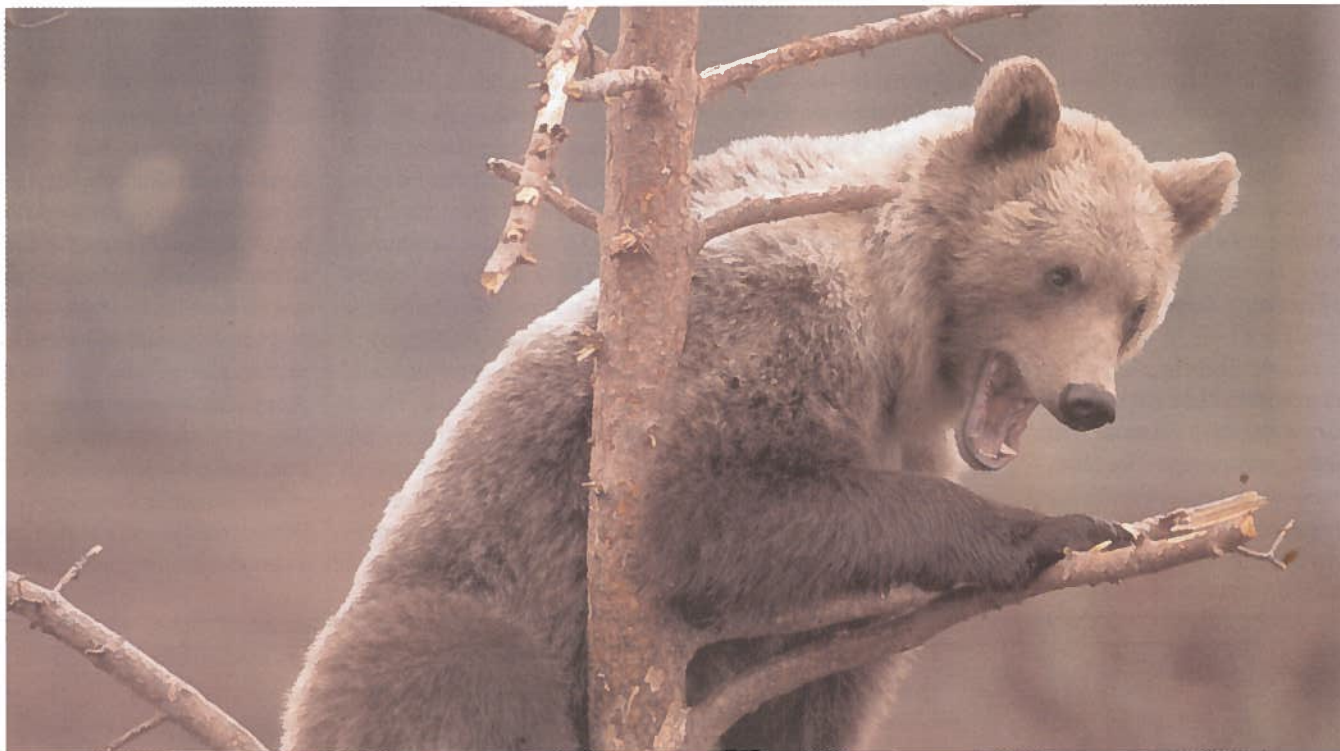
Jordvett - avis for økologi, mat og miljø, bringer hver måned ferske nyheter og reportasjer fra inn- og utland, kommentarer og debatt. To ganger i året gis Jordvett ut som spesialmagasinet REN MAT. Jordvett er uunnværlig for alle som vil holde seg oppdatert rundt bærekraftig matproduksjon i Norge og verden.

Send en e-post til jordvett@jordvett.no eller ring 55 30 04 50 og få Jordvett hjem for kun kroner 350 i året!

Farlig å være bjørn

En ung hannbjørn har 7 prosent sannsynlighet for å bli drept i Sverige i løpet av et år. I Norge er sjansen 33 prosent. Sterkt fokus på ulv kan likevel ha bedret situasjonen for norske bjørner.

(Foto: Øystein Sæbye/NN/Samfoto)

— Statistisk er det 7 prosent sjanse for at en ung hannbjørn blir drept i Sverige i løpet av ett år. I Norge er sjansen 33 prosent, sier professor Jhon Swenson.

Bjørnen sover i øyeblikket. Kan-skje den også slumrer litt i nord-menns bevissthet? Leder for "Det skandinaviske bjørneprosjektet", professor Jon Swenson mener det har vært mindre negativt fokus på bjørnen etter at den norske ulvedebatten tok fyr i fjor.

— Det virker som om bjørnen får være mer i fred etter at oppmerksomheten rundt ulven ble så sterk. Dette er også inntrykket jeg sitter igjen med etter å snakket med forskere som jobber med andre rovdyrarter, sier han.

FARLIG TROSS FREDNING

Tilværelsen som bjørn i Norge er likevel langt fra uproblematisk. Arten yngler nærmest ikke her i landet, og de fleste dy-

JENS P. TOLDNÆS
Natur & Miljø Bulletin

rene som trekker fra Sverige og over til Norge er unge hannbjørner. Det kan ofte være det siste de gjør. For, hvis man sammenligner med vårt naboland, er det langt farligere å være bjørn i Norge.

— Statistisk er det 7 prosent sjanse for at en ung hannbjørn blir drept i Sverige i løpet av ett år. I Norge er sjansen 33 prosent, sier Swenson.

Det hører selvsagt med til historien at det er jakt på bjørn i Sverige, mens arten er fredet i Norge.

ULOVLIG JAKT

Bjørnen er en ikke-sak i svensk opinion. Sauer og bikuber er

gjerdet inn. Arten gjør derfor liten økonomisk skade. I tillegg er svenskene blitt vant til bjørnen og betrakter den med positiv respekt.

Swenson er likevel bekymret for omfanget av ulovlig jakt. Årsaken er at det ikke rapporteres bjørnefelling fra de nordlige fjellområdene lenger.

— Alle felte bjørner skal registreres. I fjellområdene får vi ingen slike registreringer lenger. Vi ser i tillegg at radio-merkede bjørner som trekker denne veien bare forsvinner, og vi mistenker at flere og bedre snøscootere bidrar til ulovlig jakt.

SUNN STAMME

Til sammen er det trolig over tusen bjørner i Norge og Sveri-

ge. Ingen kan si antallet med sikkerhet. Årsaken er at det er svært vanskelig å telle bjørner, skjønt forskerne forbedrer stadig sine metoder. Det siste innen bjørnetelling er elgjegere som samler bjørnemøkk.

— Svenske elgjegere samler inn ekskrementer fra bjørn som vi igjen kan DNA-analysere. På denne måten får vi en bedre oversikt over antall dyr, vandringsmønster og genetikk, sier Swenson.

Ifølge Swenson er den skandinaviske bjørnestammen genetisk sunn.

— Det er overraskende når vi vet at det for sytti år siden bare var omlag 150 dyr igjen, sier han.

Elgen forårsaket trafikk ulykker som samlet ble beregnet til 300 millioner kroner i 1998.

Elgen koster mest

Mer makt lokalt er gal medisin i viltforvaltningen. Det mener samfunnsøkonomer som har sammenlignet nytte og kostnader mellom ulv og elg.

Vil mer makt til lokalsamfunnet bringe norsk viltforvaltning "i balanse"? Stortingsmelding 24 (2000-2001) tar til orde for nettopp dette, og påpeker behovet for endringer i viltloven som en følge av voksende rovdyrbestander.

I endringene ligger det først og fremst tiltak for å redusere tap av bufe gjennom utvidete muligheter for felling av såkalte "skadedyr".

To samfunnsøkonomer, professor Anders Skonhoft ved NTNU og høyskolelektor Jan Tore Solstad ved Høgskolen i Sør-Trøndelag, mener det tegnes et bilde der lokale næringsinteresser er den tapende part i kampen om utmarksressursene. Dette bildet stem-

mer ikke med virkeligheten mener økon-omene, som har sett på konsekvensene av det faktum at det finnes om lag 20 ulver her i landet mens elgbestanden er på rundt 120 000 dyr.

ULYKKER BETALES AV ALLE

De to økonomene, som nylig presenterte tall og synspunkter i Adresseavisen, mener dagens forvaltning ikke er basert på en helhetlig vurdering der alle kostnads- og nytteaspekter ved artene er tatt hensyn til.

Når det gjelder ulven er det lokalsamfunnet som påføres kostnadene, mens nytteverdien er fordelt på storsamfunnet. For elgen er det stikk motsatt. Her spres kostnadene, hovedsakelig trafikkuulykker, utover hele be-

folkningen, men inntektene først og fremst tilfaller grunneiere og lokalbefolkning.

BEGGE ARTER KOSTER

Ettersom begge arter representerer kostnader for samfunnet mener økonomene det er en interessekonflikt lokalt og sentralt ved at lokalbefolkningen synes best tjent med å ha elg, mens storsamfunnet i større grad skulle foretrekke ulv.

Skonhoft og Solstad mener dagens forvaltning først og fremst ivaretar de lokale interessene og at endringene i Viltloven det legges opp til ytterligere vil forsterke dette.

JENS P. TOLDNÆS
Natur & Miljø Bulletin

Nytte og kostnader for elg og ulv

SAMFUNNSKOSTNADER ULV:

FRYKT: Til tross for at det ikke finnes holdepunkter for at ulv har skadet mennesker i Norge antyder holdningsundersøkelser at folks livskvalitet reduseres som en følge av frykt.

SKADER: Ulven tar sau. Antallet er usikkert, men erstatninger i fjor var på drøyt en million kroner, noe som tilsvarer om lag 800 sauer. Kun 13 prosent av tapene var sikkert dokumentert.

SAMFUNNSNYTTE ULV

OPINION: Holdningsundersøkelser viser at 80 prosent av befolkningen ønsker å ha en levedyktig ulvebestand i Norge.

FORPLIKTELSE: Ulven har en positiv verdi ved at myndighetene har forpliktet seg internasjonalt til å bygge opp bestanden.

VERDI: Det internasjonale samfunn legger ulven en verdi på samme måte som nordmenn verdsetter eksistensen av truede afrikanske dyr.

KOSTNADER ELG

ULYKKER: Elgen er ansvarlig for en lang rekke ulykker, også med dødelig utfall for mennesker. Først og fremst trafikk ulykker som samlet ble beregnet til 300 millioner kroner i 1998.

BEITESKADER: Elgen forårsaker beiteskader på skog og innmark beregnet til 30 millioner kroner.

SAMFUNNSNYTTE ELG

JAKT: Brutto kjøttverdi for elg ble beregnet til om lag 250 millioner kroner i 1998.

OPPLEVELSESVIRDI: en livskraftig elgbestand har en positiv verdi som opplevelseskilde for natur- og friluftinteresserte. I tillegg en kommer en betydelig verdi for dem som deltar i elgjakten.

Skonhoft og Solstad presiserer at tallene må tas med alle mulige forbehold, og at det ofte kan være lite meningsfylt å fastsette kroneverdi på vilt.

— Ta klimatiltakene i Norge

80 prosent av klimatiltakene bør gjennomføres i Norge, mener miljøorganisasjonene. De er svært skeptisk til klimatiltak i u-land.

Fire miljøorganisasjoner har samlet seg om krav til regjeringens klimamelding som kommer i mars.

— Det er viktig at dette ikke blir en ren kvotemelding. Hvis den inneholder langsiktige tiltak, er ikke detaljene i kvotesystemet så viktige for å redusere utslippene, sier energirådgiver Tore Brænd i Norges Naturvernforbund, som sammen med Framtiden i våre hender, Natur og Ungdom og Greenpeace, står bak brevet til regjeringen. De krever at 80 prosent av tiltakene må gjennomføres nasjonalt.

— Hvis vi gjør tiltakene ute, får vi ingen strukturelle endringer i Norge som gjør at vi kan re-

ducere utslippene på lang sikt. Da kan vi få gasskraftverk på hver odde som gjør det vanskeligere og dyrere å redusere utslippene i neste omgang, sier Brænd.

UTELUKKER U-LAND

Dessuten vil de utelukke alle prosjekter i u-land, med unntak av ny fornybar energi og store enøk-prosjekter.

— Er det ikke bra at u-land kan få moderne teknologi og reduserte utslipp?

— Jo, men reglene er for svake. Vi risikerer at pengene blir brukt til prosjekter som ikke peker fremover, for eksempel marginale forbedringer av kullkraft i stedet for fornybar energi.

AUDUN GARBERG
Natur & Miljø Bulletin

Inntil vi er sikre på at reglene blir skjerpet, må vi sette en stopper for slike prosjekter.

Organisasjonene vil dessuten forby kjøp av kvoter som ikke stammer fra utslippsreduksjoner. Det vil blant annet ramme Russland, som har et stor "overskudd" av kvoter, fordi Kyoto-avtalen gir landet rett til å slippe ut langt mer enn de gjør i dag.

Av konkrete tiltak for å redusere utslippene foreslår organisasjonene blant annet kraftig reduksjon i den elektriske oppvarmingen til fordel for vannbåren varme, at både CO₂-fri gasskraft og nye fornybare energikilder får fritak for el-avgift fra 2004, samt satsing på kollektivtrafikk og petroleumsfrie fiskeriområder.

FORSVARER LOVEN

Innføring av et norsk kvotemarked bør ikke bety at nye store utslipp automatisk tillates dersom man har råd til å kjøpe

kvoter, mener organisasjonene. De som står for store utslipp må fortsatt søke om tillatelse etter forurensningsloven. Miljøorganisasjonene ser ingen motsetning mellom dagens forurensningslov og innføring av et nasjonalt kvotesystem.

Av konkrete tiltak for å redusere utslippene foreslår organisasjonene blant annet kraftig reduksjon i den elektriske oppvarmingen til fordel for vannbåren varme, at både CO₂-fri gasskraft og nye fornybare energikilder får fritak for el-avgift fra 2004, samt satsing på kollektivtrafikk og petroleumsfrie fiskeriområder.

NHO verdsetter lav pris på klimakvoter

Lav pris på CO₂-kvoter vil gjøre det enklere å innføre et norsk kvotemarked, mener NHO. Organisasjonen foreslår å redusere utslippene av klimagassen metan fra søppel-fyllinger.

Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) vil at bedriftene selv skal få bestemme om de vil delta i et kvotemarked eller betale CO₂-avgift inntil videre. I forrige utgave av N&M Bulletin sa miljøvernminister Børge Brende at vi må unngå at "...innføring av kvoter gir betydelige lettelse for de som har CO₂-avgifter i dag." NHO har imidlertid

ikke noe imot at prisen på kvoter sannsynligvis blir langt lavere enn CO₂-avgiften.

— Det vil være den stimulering som gjør at bedrifter tar risikoen med kvoteplikt, sier fagsjef Geir Høiby i NHO. Han viser til at bedriftene blant annet risikerer straffeavgift dersom de ikke skaffer seg tilstrekkelig med kvoter.

BØR VÆRE FRIVILLIG

— For store deler av off-shore industrien og kanskje også oljeindustrien innenlands vil det være attraktivt å tidlig slutte seg til et kvotesystem. Men det er

usikkert hvor raskt man kan få i gang prosjekter og kjøpe kvoter, derfor bør det være frivillig.

— Dersom man velger å erstatte avgiften med kvoter vil blant annet bilistene få billigere bensin?

— Ja, det vil være en mulighet, men det er usikkerhet knyttet til kvoteprisen, sier Høiby.

FORSKNING

Også NHO mener det er nødvendig å "supplere kvotemarkedet" med andre virkemidler for å redusere de nasjonale utslippene. De støtter tiltakene Stoltenberg-regjeringen foreslo i sin klimamelding fra juni

AUDUN GARBERG
Natur & Miljø Bulletin

Finnsk flertall for atomkraft

Bellona reagerer knallhardt mot planene å bygge en ny atomreaktor i Finland. — Vi har vært i Finland tidligere, svarer Thomas Nilsen på spørsmål om Bellona vil aksjonere.

AUDUN GARBERG
Natur & Miljø Bulletin

Torsdag 17. januar sa den finske regjeringen ja til bygging av en ny atomreaktor ved Lovisakraftverket.

— Toneangivende atomkraftland som Sverige og Tyskland har funnet ut at atomkraft ikke er en fremtidsrettet energikilde, og har bestemt seg for å avvike den. Men Finland har altså valgt å gå med ræva inn i fremtiden i energipolitikken. Det er trist, sier Thomas Nilsen i Bellona.

NÆR HELSINKI

Finland har i dag fire atomreaktorer, som står for 32 prosent av landets elektrisitetsproduksjon. Bellona mener sikkerheten ved de finske atomkraftverkene verken er bedre eller dårligere enn i andre land.

— Både lav- og mellomaktivt avfall og brukt atombrensel er det vi ser på som det store problemet. Dessuten ligger Lovisa nær tett befolkede områder, ikke mange mil øst for Helsinki, sier Nilsen og viser til at en ulykke dermed kan få dramatiske konsekvenser.

AKSJONERTE MOT ATOM-EKSPORT

I 1994 aksjonerte Bellona mot Finlands eksport av brukt atombrensel til Russland. Kort tid

etter stanset Riksdagen atomeksporten, slik at avfall og brukt brensel nå blir lagret innenlands.

— Kan det bli aktuelt for Bellona å aksjonere mot byggingen av den nye reaktoren?

— Vi har vært i Finland før og oppnådd resultater. Men foreløpig avventer vi behandlingen i parlamentet, sier Nilsen og påpeker at atomplanene fortsatt er langt fra realisert.

— Hva en tilfeldig finsk regjering finner på å vedta er ikke nødvendigvis det som kommer til å bli realitetene. Dette har vært en debatt i Finland i ti år og tidligere finske regjeringer har gjort tilsvarende vedtak, men det er parlamentet som bestemmer. Og selv med et parlamentsvedtak tror jeg det går ganske mange år før spaden blir stukket i jorda. Da får vi håpe at også Finland vil se at andre energikilder er nødvendig.

FLERTALL I FOLKET

Da Riksdagen behandlet forslaget om en ny atomreaktor i 1993, stemte flertallet imot. Skulle parlamentet komme til en annen konklusjon i vår, ser det ut til at de har støtte blant et flertall i folket. I meningsmåling utført av Finska Gallup svarer 40 prosent at politikerne bør si ja til utbygging av kjernekraft, mens 33 prosent ber politikerne si nei.

Atomreaktorer i verden

Tabellen viser antall atomreaktorer i drift og under bygging, samt atomkrafts andel av el-produksjon.

Land	Reaktorer i drift	Reaktorer under bygging	% av elektrisitetsproduksjonen
Argentina	2	1	7,3
Armenia	1		33
Belgia	7		53,4
Brasil	2		1,9
Bulgaria	6		45
Canada	14		11,8
Finland	4		32,1
Frankrike	59		76,4
India	14	2	3,1
Iran	0	2	0
Japan	53	3	33,8
Kina	3	8	1,2
Litauen	2		73,7
Mexico	2		3,9
Nederland	1		4
Pakistan	2		1,7
Romania	1	1	10,9
Russland	29	3	14,9
Slovakia	6	2	53,4
Slovenia	1		37,4
Spania	9		27,6
Sverige	11		39
Sveits	5		38,2
Storbritannia	35		21,9
Sør-Afrika	2		6,6
Sør-Korea	16	4	40,7
Taiwan	6	2	--
Tsjekkia	5	1	20,1
Tyskland	19		30,6
Ukraina	13	4	47,3
Ungarn	4		40,6
USA	104		19,8
Totalt	438	33	

KILDE: IAEA/WORLDATOM

AS Oslo Sporveier

Rutebilene i Buskerud

Reis kollektivt
Bruk bussen
Spar miljøet

ANDERS WILHELMSEN & CO AS

FREVAR

Distriktets miljøbedrift

Transportbedriftenes
Landsforening

Brende vil ha miljøpisk

Børge Brende har mange kongstanker om det nordiske miljøsam-arbeidet. Pisk for miljøsyndere og oppgradering FNs miljøarbeid er noe av det han vil jobbe for.

— TONE MIKALSEN
Natur & Miljø Bulletin

— Det er mye som kan sies om tiltakene vi skal sette i verk, men jeg vil si som trønderkjerringa som sto med salmeboka: Her er det mye som kunne synges, sa Brende og ble møtt med latter-salver fra salen.

Miljøvernministeren er for øvrig kraftig lei av land som ikke følger opp sine miljøavtaler.

— Vi må lage en pisk som kan straffe synderne. Gjennom Global partnership foreslår vi at en prosentandel knyttes til u-

hjelp som landene må bruke på miljøet, uttalte Brende.

HØYERE MILJØSTANDARDE

Global partnership er en for-pliktende avtale, som også inne-bærer økt utviklingshjelp og høyere miljøstandarder.

Norge er ordførerland i Nord-ens ministerråd i år, og det er noe miljøvernminister Børge Brende vil benytte seg av. Brende påpekte at klima og fattigdom er de største globale utfordringene verden står ovenfor, og at gjennom Nordens ministerråd håper han blant annet å oppgradere FNs miljøarbeid.

Miljøvernministeren Brende for det meste. (Foto: Tone Mikalsen)

— FN har lenge nedpriori-tert miljøet, og vi håper å få til et internasjonalt vitenskaps-panel, sa Brende.

FÅTT STØTTE

Han fortalte at Norge har frem-met forslag om å opprette høy-kommisær for miljøspørsmål og har høstet mye støtte for ideen.

— Men det betyr ikke at vi er imot en verdens miljøorganisasjon som det også har vært fremmet forslag om. En slik organisasjon mener vi er aktuell på sikt, men vi tror at en høy-kommisær for miljø vil løfte miljøarbeidet på et enda høyere nivå, sa Brende.

Alarm etter intens UV-stråling i Chile

SANTIAGO: Den chilenske hovedstaden Santiago har måttet slå full alarm i flere dager på grunn av den sterke UV-strålingen som har rammet de sentrale deler av landet.

Alarmen skyldes at ozonlaget er i ferd med å tynnes ut drama-tisk på denne kanten av jord-kloden. Det gjør at de farlige ultrafiolette strålene - de såkalte UV-strålene - kan slippe let-tere gjennom.

— GUSTAVO GONZALEZ
IPS

holde seg innendørs hvis de vil unngå helseskader.

UFORSVARLIG HØYT

I kystbyen Valparíso og nabo-byen Viña del Mar, 120 kilo-meter vest for hovedstaden, har de allerede rukket å oppleve ni dager med uforsvarlig høye UV-målinger.

UV-indeks på mellom 10 til 15 - såkalt rød alarmberedskap - betyr at personer med lys hud ikke bør oppholde seg under solen i mer enn ti til 16 minutter per dag for å unngå problemer, ifølge myndighetene. Mennesker med mørkere hud kan være uten-dørs i 18 til 24 minutter.

VERST I JANUAR OG FEBRUAR

I Chiles sentrale og nordlige re-gioner er som regel UV-strål-ingen verst i januar og februar, de varmeste månedene i året. Forskere spår at målingene kommer til å bli ekstra drama-tisk i år.

Ozonhullet strekker seg inn-over de sørligste områdene av Chile og rammer blant annet Arenasbdden som ligger mot Magellanstredet. De rundt 120.000 menneskene som bor her er imidlertid relativt godt beskyttet på grunn av den lave temperaturen. Det gjør at de holder UV-strålene vekk fra det meste av huden ved å kle godt på seg.

Sol-gerilja i USA

Anonyme amerikanere kobler solcelle-paneler til nettet uten tillatelse.

Enkelte amerikanere har sett seg lei av at energisel-skapene nekter små produsenter å koble seg til nettet. Nå begår de sivil ulydighet og ko-bler sine solcelle-anlegg til elektrisitetsnettet. Miljøvenn-lig, enkelt og ufarlig, skal vi tro "sol-geriljaens" hjemmeside på internett.

En av de som anonymt be-retter om sine erfaringer på hjemmesiden har både en liten vindmølle og et solcelle-anlegg. "Jeg deler ren fornybar energi med andre, for ikke å snakke om hvor moro det er å se strømmåleren spinne bak-lengs", skriver han og forteller at han snar skal installere fire nye solcelleanlegg.

Geriljaens tilholdssted på internett:

www.homepower.com/rogues.htm

Enige om dambygging

DAMASKUS: Syria og Jordan er etter flere års forhandlinger blitt enige om å bygge den planlagte Wehda-demningen. Arbeidet begynner i andre halvdel av 2002.

— GEORGE HAIDA
IPS

Wehda-demningen kommer til å lagre vannet i elva Yarmouk til felles beste for Jordan og Syria. Yarmouk begynner i Syria og renner langs grensen mellom de to landene før den munner ut i Jordanelven nedenfor Tiberiasjøen i Israel. Jordan får allere-de 135 millioner kubikkmeter vann fra Yarmouk i året.

Demningen blir på syrisk side av grensen og er ventet å bli 100 meter høy. Reservoaret får en lagringskapasitet på 225 millioner kubikkmeter; av dette skal 150 millioner brukes til vanning

og drikkevann i Jordan, mens resten går til produksjon av elek-trisk kraft i Syria.

HALV PRIS

Wehda-demningen var opprinne-lig kalkulert til vel fire milliarder kroner, men begge statene sier nå at prisen bare blir halvparten.

Forhandlingene om prosjek-tet begynte i 1987 mellom da-værende kong Hussein av Jordan og Syrias president Hafiz Assad.

Forhandlingene opphørte under golfkrigen 1990-91, og ble ikke gjenopptatt før i 1995.

Under fredsavtalen mellom Israel og Jordan av 1994, gikk Israel med på å gi Jordan 200

millioner kubikkmeter vann i året, for det meste fra den isra-elske delen av Yarmouk. Jordan og Israel begynte i desember 1998 å bygge en fordelingska-nal for flomvannet i elven.

GODT FORHOLD MELLOM LEDERNE

Forholdet mellom Syria og Jor-dan har også bedret seg de siste par årene etter at begge landene fikk nye ledere. Hafez Assads sønn, Bashar Assad har overtatt i Syria og i Jordan styrer kong Abdullah II, sønn av Hussein.

I fjor ble Jordan rammet av vannmangel. Da ga Bashar Assad ordre om at to millioner kubikk-

meter vann fra Syria skulle pum-pes til Jordan via Yarmouk.

VANNET STENGES

Syria på sin side er avhengig av vannforsyning fra Tyrkia som kontrollerer den første delen av elven Eufrat. Syria får 500 kubikkmeter per sekund, men har beskyldt Tyrkia for bare å slippe 300 kubikkmeter gjen-nom. I Damaskus sliter folk med å skaffe nok vann ettersom drikkevannstilførselen blir stengt ved middagstider og blir ikke satt på igjen før sent på kvelden.

Gløtt fra Naturarven

BESTILL NÅ !

På e-post: naturvern@naturvern.no
via Norges Naturvernforbunds nettsider: www.naturvern.no
eller på slippen nedenfor.
Kan også hentes i sekretariatet.
Begrenset opplag. Pris kun kr 150,-
(Porto i tillegg ved postforsendelse)
Sjekk om medlemsrabatt.

(Skriv tydelig) :
Jeg/Vi bestiller _____ stk. av Naturkalenderen 2002
Medlem: Ja / Nei
(stryk det som ikke passer)
Navn:.....
Evt.firma/virksomhet:.....
Adresse:.....
Postnr. og sted:.....

Sendes:
Norges Naturvernforbund,
Boks 342 Sentrum,
0101 Oslo
eller
faks til 22 40 24 10

NORGES
NATURVERNFORBUND

Gløtt fra naturarven
Glimpses of Norway's Natural Heritage

Den rike norske naturarven er tema for Naturkalenderen 2002.

På tolv månedsoverslag og en forside inviterer vi deg til noen utvalgte gløtt inn i dette mangfoldet. Naturkalenderen har denne gang tydelig miljøprofil med 2-sidig trykk på papir lagd av resirkulerte drikkekartonger! Kalenderen er produsert i A3 breddeformat og spiralisert for å gi solid feste for opphenging. Tydelig kalendarium. Forlenget for-/bakside har plass for stempling eller klebemerke med firmanavn/-logo. Gir bedrifter/sponsorer fin profilering gjennom hele året! Naturkalenderen 2002 har tekster på norsk og engelsk og er den perfekte gave og hilsen til forretningsforbindelser, familie, venner og kjente i inn- og utland.

Amerika mister mangfold

WASHINGTON: Tapet av biotoper for flora og fauna i Canada, Mexico og USA har ført til en kraftig reduksjon av det biologiske mangfoldet, advarer Kommisjonen for miljør Samarbeid (CEC).

De gjenværende naturlige områdene for dyre- og planteliv er under et enormt press og er blitt oppdelt, forurensset eller skadet på andre måter til tross for arbeidet med å opprette vernede områder, sier CEC. Kommisjonen ble opprettet under Den nord-amerikanske frihandelsavtalen (NAFTA) etter oppfordring fra miljøvernorganisasjoner.

Halvparten av Nord-Amerikas områder med mest biologisk mangfold er alvorlig degradert. Minst 235 arter pattedyr, fugler, krypdyr og amfibier - deriblant monarksommerfugl og torsk - er truet, går det fram av rapporten "The North American Mosaic: A State of the Environment Report" (Den nordamerikanske mosaikken: En tilstandsrapport om miljøet).

TREKKFUGLER

Ferskvannsarter er særlig truet på grunn av fysiske hindre, blant annet dammer, som gjør at de ikke kan rømme til nye økosystemer når deres gamle biotop blir ødelagt eller degradert. Rapporten nevner at USA har verdens største mangfold av fersk-

DANIELLE KNIGHT
IPS

vannsmuslinger, men at over 65 prosent av disse er truet eller utryddet.

Reduksjon og tap av skog har også ført til at mange trekkfugler har mistet områder der de kan hekke, finne mat og hvile seg, ifølge rapporten. Miljøorganisasjoner i de tre landene klaget formelt i 1999 til kommisjonen over at USA brøt både internasjonale eller egne bestemmelser for vern av trekkfugler.

Organisasjonene hevdet at myndighetene i USA hadde en uskrevet lov om ikke å etterforske tilfeller der trekkfugler ble drept av hogst. Titusenvis av trekkfugler ble hvert år drept som resultat av veibygging, hogst, bruk av bulldozere og brenning av skog, sa organisasjonene.

AVSKOGING TRUER

Det samme gjelder for monarksommerfuglen, som har en trekkrute som omfatter alle tre

landene. Utviklingen av kystområdene i California, avskoging i Mexico og bruk av plantekjemikalier truer denne arten.

Rapporten slår fast at alle tre landene har iverksatt tiltak for å verne det biologiske mangfoldet. Mexico har, for eksempel, opprettet ti nye biosfæriske reservater i de siste ti årene, mens Canadas samlede vernede områder er blitt tredoblet siden 1970. Samlet har de vernede områdene i Nord-Amerika økt fra under en milliard dekar i 1980 til tre milliarder dekar, eller rundt 15 prosent av kontinentets areal, i dag.

ADVARER MOT FORBRUK

Men disse vernede områdene er også truet. Det finnes ikke nok penger til forvaltning og de skades av et stadig større antall besøkende. Dessuten blir områder rundt parker og reservater ofte utviklet og truer dermed det vernede området.

Rapporten advarer også mot følgene av det store forbruket per person av ferskvann i Canada og USA, som ligger på topp i verden. Jordbruk og varmekraftverk står for 80 prosent av det ferskvannet som blir brukt i

de to landene.

Store mengder vann til overrisling i jordbruket blir hentet fra grunnvannsreservoarer. Et av verdens største, Ogallala-reservoaret som ligger i USA, blir tømt hurtigere enn tilførselen, påpeker rapporten.

LAVE INNTEKTER

Lokalsamfunn med lave inntekter, særlig de som er bebodd av urfolk, er hardest rammet av miljøproblemene, påpeker rapporten. Noe av viltet og de ville plantene, som er en viktig del av kosten for urbefolkningen ved De store innsjøene og i Arktis, er uspiselige på grunn av forurensning.

— Over hele kontinentet rammer snauhogst, overforbruk av ressurser, industriforurensning og rovfiske ofte hardest de lokalsamfunnene der inntektene er lavest, sier rapporten.

IKKE SAMORDNING

Rapporten konkluderer med at de tre NAFTA-landene ikke har iverksatt tilstrekkelige samordnede tiltak for å verne miljøet, og at ingen av de tre landene har skikkelige metoder for å samle statistikk over forurensning.

— Det er et umiddelbart behov for å utvikle gjensidig forenlige økonomiske, sosiale og miljømessige mål og politikk for regionen, heter det i rapporten.

Moss mistet misteltein

Hva slags vern har en fredet art? Adkomstvei til et bolighus var nok til å fjerne en stor misteltein på Jeløy.

JENS P. TOLDNÆS
Natur & Miljø Bulletin

I forrige nummer fortalte N&M Bulletin om Norges nye fredete arter. Men hvilket vern gir dette artene i praksis? Før jul ga miljøvern avdelingen hos Fylkesmannen i Østfold tillatelse til at en poppel med en stor misteltein i kunne felles på Jeløy i Moss kommune. Mistelteinen har vært fredet her i landet siden 1974.

FIRE POPLER FELT

Poppelen stod i en rekke med fem trær som grunneier ønsket å fjerne for å lage adkomstvei til et hus på eiendommen. To av dem med misteltein. Fire av poppelene er nå hugget ned, mens en, som har to mindre eksemplarer av misteltein står igjen etter vedtaket hos fylkesmannen. Denne avgjørelsen er anket av utbygger og ligger nå til behandling hos Direktoratet for naturforvaltning.

BEBOERE REAGERER

Flere av beboerne i området har reagert på fylkesmannens behandling av saken. En av dem, førsteamanuensis Ørjan Totland ved Institutt for biologi og naturforvaltning ved Norges Landbrukshøgskole, mener fylkesmannen har utvist dårlig skjønn i saken, og at tillatelsen setter fylkesmannens troverdighet i fare. Ikke minst fordi det var andre alternativer til den om-

stridte adkomstveien.

— Det er en grunn til at en art er fredet. Da skal det tunge samfunnsmessige interesser til for å fjerne arten. Utbygging av sykehus eller barnehage kan være eksempler på slike interesser. Adkomst til et bolighus hvor det i tillegg finnes alternativer bør ikke sortere i denne kategorien, sier han.

— Nå hevdes det at det ikke er så få misteltein på Jeløy lenger. Hva sier du til det?

— Hvis en fredet art ikke lenger er truet er det sannsyn-

ligvis fordi vernet virker. Det bør ikke brukes mot arten.

FORSVARETS AVGJØRELSE

Ifølge Totland er det ikke mulig å flytte en misteltein. Han er også uenig i påstandene om at treet som ble felt var svekket.

Seksjonsleder Rune Bergstrøm hos fylkesmannens miljøvern avdeling forsvarer avgjørelsen om å hugge treet med mistelteinen.

— Vi vurderer en slik sak i en helhetlig plansammenheng. Utbyggingen er en del av en

boligfortetting. Dette er vi i utgangspunktet for. I tillegg var det ene treet såpass medtatt vi mente det var forsvarlig å felle det, sier han.

Ifølge Bergstrøm har miljøvern avdelingen liten erfaring med slike saker fra tidligere.

— Nettopp derfor konsulterte vi fylkesmannen i Vestfold i denne saken. Spesielt Horten har betydelig mer misteltein enn oss, og har flere saker å vise til. At arten har ekspandert langs Oslofjorden de siste årene ble også tatt med i vurderingen.

Vindkraft øker mest

Produksjonen av elektrisitet ved hjelp av vind økte med 31 prosent i 2001.

Ifølge Earth Policy Institute i Washington steg kapasiteten for å produsere vindkraft på verdensbasis fra 17.800 megawatt i 2000 til 23.300 megawatt i 2001 - en mengde nok til å tilfredsstille kraftbehovet til 23 millioner mennesker.

— Rikelig, utømmelig og billig. Vinden gir løfter om å bli grunnlaget for en ny energiøkonomi, sier Lester Brown, president for Earth Policy Institute. Han tilføyer at kapasiteten for vindkraft har økt med 487 prosent siden 1995.

I Europa har kapasiteten for produksjon av vindkraft økt

med rundt 40 prosent i året de siste seks årene, ifølge Det europeiske forbundet for vindenergi, som har sete i Brussel. Rundt om i Europa produseres det ved hjelp av vind elektrisitet nok til å dekke husholdningsbehovet hos fem millioner mennesker, skriver forbundet i en pressemelding.

Tyskland leder på verdensbasis i vindkraftkapasitet med 8.000 megawatt. På andreplass kommer USA med 4.150 megawatt, Spania er på tredje plass med 3.300 megawatt, og Danmark er nummer fire med 2.500 megawatt. Danmark får nå 18

(Foto: Audun Garberg)

prosent av sin elektrisitet fra vindmøller.

Som følge av den økte satsingen på vindkraft, har investeringer i produksjon av vindmøller og tilhørende utstyr blitt svært lønnsomt. (IPS)

Norsk Sjømannsforbund

Møre og Romsdal
Fylkeskommune

Trondheim Havn
Pir-Senteret, 7005 Trondheim

Har du
sortert
i dag?

RENHOLDSVERKET

Sør-Trøndelag
Fylkeskommune

Østfold Bilruter

Postboks 403
1703 Sarpsborg
Telefon 69 13 77 00

Vi som jobber på jernbanen er stolte
fordi vi også gjør en innsats
for et bedre miljø.
Norsk Jernbaneforbund

W&W

WALLENIUS WILHELMSEN

kalenderen

26. JANUAR

Bare rør? Seminar om direkte bruk av gass.
Sted: Jakobsbryggen i Bergen.
Arr: Energiutvalget, Naturvernforbundet,
tlf. 97 59 48 46

27. - 28. JANUAR

Friends of the earth meeting on corporate accountability convention.
Sted: Storbritannia
www.foe.co.uk

30. JANUAR

Emballeringskjedekurs.
Sted: Leangkollen kurs & konferansesenter
Arr: Den norske emballasje-for-
ening,
tlf. 22 12 17 62

13. - 15. FEBRUAR

Nordisk miljø- og helsekonferanse i Oslo. Mer informasjon: www.fmh.no

26. AUGUST - 4. SEPTEMBER

Miljøtoppmøtet Rio+10
Sted: Johannesburg
www.johannesburgsumit.org

redaksjon

REDAKTØR: Audun Garberg
Tlf. 22 40 24 25

REDAKSJON: Jens Petter Toldnæs
Tlf. 22 40 24 23
Tone Mikalsen Tlf. 22 40 24 24

ADRESSE: Pb 342 Sentrum, 0101 Oslo
Tlf. 22 40 24 00 | faks 22 40 24 10
redaksjonen@naturvern.no

ABONNEMENT: 280 pr. år (privat) 600 pr. år (bedrifter)
ANNONSER: HS media,
tlf. 62 94 10 30, faks 62 94 10 35

UTGIVER: Norges Naturvernforbund
www.naturvern.no
TRYKK: Gran Grafisk as
NESTE UTGAVE: 9. februar

Frykter olympisk fyrverkeri

Et gigantisk fyrverkeri skal avrunde vinterlekene i Utah. Dette bekymrer myndighetene i Salt Lake City som frykter flokker med elg og andre hjortedyr på flukt inne i byen.

JENS P. TOLDNÆS
Natur & Miljø Bulletin

De olympiske miljøutfordringene er mange når Salt Lake City skal vise verden vinterveien i februar. En vettskremt flokk med flere hundre elg og hjort på vill flukt gjennom sentrum i en storby høres kanskje absurd ut. Likevel er det dette myndighetene frykter på avslutningsdagen for lekene. Bakgrunnen er avslutningsfyrverkeriet som man er redd vil drive flokkene på flukt.

FLOKKER MED ELG

— Vi prøver ikke å ødelegge begivenheten for folk, vi vil bare ikke ha flokker med elg løpende rundt University of Utah, i byen eller inne på arrangementsområdet, sier habitatsjef Bill

(Foto: Jens P. Toldnæs)

Noen hundre slike i sentrum av Salt Lake City, og kaoset ber et faktum. OL-arrangementene har et stort ansvar når de sender opp åpning ingsfyrverkeriet sitt.

James ved Division of Wildlife, til avisen Desert News.

Det planlagte avslutningsfyrverkeriet skal, naturlig nok, være av den storslåtte typen, og det skal sendes opp fra en rekke steder rundt byen.

BEITEOMRÅDE

— Problemet er at disse lokalitetene er nettopp der hvor hjortedyrene våre beiter vintertid. Med fyrverkeri overalt rundt dem er de dømt til å bli skremt. Det spørres bare hvor de løper, sier James.

Skrekkscenario nummer én er en flokk med "moose", den nordamerikanske kjempeelgen, på vill flukt i sentrum.

— En enslig moose kan vi håndtere. Det har vi gjort tidligere. En flokk på 160 dyr er et helt annet problem, sier han.

IKKE AVGJORT

Foreløpig er det ikke avgjort hva som skal skje med fyrverkeriet, men trolig vil myndighetene forsøke å flytte flokkene med hjortedyr i stedet for å flytte eller droppe fyrverkeriet.

FYLKESORDFØRER EVY-ANN MIDTTUN (AP) I FINNMARK TIL VG:

"Når Dagens Næringsliv i tillegg skriver om det subsidierte Snøhvit, er det horribelt. Det er rammevilkår vi vil ha..."